Katka,
Keplerova matka,
zachráněná oběť honu na čarodějnice

Alena Šolcová
Katedra aplikované matematiky
Fakulta informačních technologií ČVUT
v Praze

30. dubna 2013

Čarodějnické procesy

- 15. až 18. století čarodějnické delikty považovány za kriminální činy

- 50 000 obětí v Evropě

Kladivo na čarodějnice M. DC. LXIX.

- Ulrich Molitoris, humanista a právník z Kostnice, 1470 promoval na fakultě církevního práva, s potěšením se věnoval tvorbě latinsky psaných komedií.
- 1489 Čarodějnická knížka, latinsky s četnými ilustracemi
- Ze spolku s ďáblem obviňoval zásadně ženy, nikdy muže.
- Čarodějnice získávaly nadpozemské síly ze svých pokrmů, nápojů nebo mastí, připravovaných z odporných ingrediencí, potom všemožně škodily lidem.
- Za spravedlivý výrok pro obžalované, které obcovaly s ďáblem, považuje autor výhradně trest smrti.

ČARODĚJNICTVÍ V EVROPSKÝCH ZEMÍCH

- Během 15., 16. i 17. století hořely hranice téměř po celé Evropě.
- V Německu vzrostly čarodějnické hony do obludných rozměrů. Do poloviny 17. století stálo čarodějnictví životy statisíce lidí. Při německém šílenství se popravovali nejen ženy, sedláci, úředníci, šlechta, církevní hodnostáři, ale i starci a malé děti.
- Anglie byla mírnější. Nepoužívalo se mučení a většina obviněných byla propuštěna. Po popravě stovek lidí v roce 1645, které odsoudil inkvizitor Hopkins, se zvedl odpor a čarodějnické procesy se staly téměř raritou.
- Toto ovšem neplatilo ve Skotsku. Zde bylo zavražděno čtyřikrát víc lidí a mučení zde bylo legální součástí procesů.
- Jedinou zemí, kde nebyla od roku 1600 popravena žádná čarodějnice, bylo Nizozemí.

Čechy, Morava, Slezsko

- V Českých zemích započaly masivnější procesy s čarodějnicemi až v polovině 16. století. Většinou šlo o případy travičství, kde se vyskytovaly čarodějné praktiky. Po Třicetileté válce se ale rozpoutalo něco nevídaného.
- Hlavně ve Slezsku a na Moravě - skutečný hon na čarodějnice. Nejhůře postižené bylo Jesenicko, Šumpersko a Losinské panství, kde řádil neblaze proslulý Heinrich Franz Boblig. Jeho krutosti neuniklo šest stovek obětí, převážně žen. Ale nechal zavraždit i nemálo mužů, a to i významných či bohatých. Jejich majetek poté Boblig totiž bezostyšně zkonfiskoval.

Pohled na mapu

Kateřina Keplerová

- 8. listopadu 1547 Eltingen
- otec Melchior Guldennmann, hostinský a starosta
- matka Margareta, služebná Lina
- Renata Streicher „Streicherka“ ve Weil der Stadtu
- kořeny mandragory, tvar připomínající lidskou postavu
- čtení, znalost bylin

Eltingen –rodný dům

Na ulici v Eltingen

Rodný dům

Po svatbě

- 1571 - Po svatbě s Heinrichem Keplerem se přestěhovala do svobodného říšského města Weil der Stadt nedaleko Stuttgartu nad řekou Wurm.
- Před narozením druhého syna Heinrich opustil rodinu, dal se naverbovat jako žoldnéř.
- Kateřina se ho po čase vydala hledat. Našla ho v Nizozemí. Bojoval na straně španělských katolíků.
- Kateřina se dobře vyznala v léčivých bylinách, pečovala o zraněné vojáky.

Kašna ve Weil der Stadt

Slavný syn Johannes Kepler

- 1571
- 1600 – 1612 Praha
- Astronomia nova
- Harmonices mundi
- Rudolfinské tabulky etc.

Rodinný život v Leonbergu

- 1576 Heinrich Kepler se vzdává práva občana ve Weil der Stadt, stěhování do Leonbergu.
- Je považován za zámožného muže. Vše je slibné.
- Johannes Kepler žil na leonberském náměstí č. 11 (Marktplatz) asi 4 roky

Latinská škola

Keplerova škola, dříve dům bekyní

- Leonberg měl německou školu již ve 14. století.
- 1541 byla zřízena latinská škola, „Schola Leomontana“.
- 1559 zavedl hrabě Christoph jako první německý zemský hrabě povinnou školní docházku pro všechny děti ve Württenbergu.
- 1571 byly obě školy převedeny do již dříve stojícího domu bekyní .
- Vzdělávání dívek bylo v Leonbergu zahájeno v roce 1580
- Johannes Kepler navštěvoval školu v letech 1577 – 79 , 1581 – 83
- 17. května 1583 šel odtud složit do Stuttgartu zemskou zkoušku (Landesexamen).

Čarodějnice v Leonbergu

- V Leonbergu u Stuttgartu 1615 6 žen jako čarodějnice
- Krátce potom Keplerova matka
- V jihozápadním Německu mezi lety 1561 a 1670 více než 3.200 usmrceno

pro čarodějnictví

Dům Luthera Einhorna

- Schellingův rodný dům
  Od roku 1699 zde byla evangelická fara. Narodili se zde: 1761 teolog Heinrich Eberhard Gottlob Paulus, 1775 Friedrich Wilhelm Joseph Schelling, filosof, 1781 lékař a přírodovědec Karl Wilhelm Hochdecker.

- Lutherus Einhorn, leonberský fojt 1613 – 1629, hlavní postava v obžalobě Kateřiny Keplerové z čarodějnictví.
- Všichni obyvatelé města popichovaní zkorumpovaným fojtem se proti kdysi obdivované léčitelce a statečné ženě, která sama vychovala čtyři děti, spikli, pomluvili ji a svalili na ni vinu za veškerá úmrtí neduhy a úrazy.
- V roce 1775 se zde narodil filosof Schelling. V dospělosti rozvíjel teistickou filosofii náboženství , v níž spojoval přírodu a ducha . Od roku 1798 byl díky Goethovi profesorem v Jeně.

Kateřinin případ

- 1615 Reinboldovi – podali žalobu

„Neprovinila jsem se před Bohem ani před lidmi“

- *13. 12. 1616 přes Ulm do Lince*

„Nedávej lidem truňky a mastičky!“ Johannes

- 30. 10. 1617 Johannes v Leonbergu
- 4. září 1620 oficiálně obžalována
- 11. 9. první výslech

Keplerova cesta do Württemberska

- V době, kdy bylo třeba ochraňovat matku, pracoval Kepler na svém díle *Harmonices mundi,*
- Hledal pomoc pro matku, obžalovanou z čarodějnictví u právníka Besolda, spolužáka na univerzitě v Tübingen.
- Ve voze na cestě do Württemberska četl spis o hudební teorii Vincenza Galileia (cca 1520 - 1591, Galileova otce).

  V *Harmonices mundi* můžeme najít četné odkazy!

„Měsíční sen“

- Sen o cestě na Měsíc – první „scifi“
- Matka Fiolxhilda
- Na Snu pracoval Kepler v Praze v koleji Krále Václava, 1612
- Vydal až posmrtně syn Ludwig v roce 1634

Kateřinin případ II

- 20. srpna 1621 v doprovodu syna před soudem.
- Vyčerpaná nemohla pronést poslední slovo.
- Kepler dostal 3 dny na polemiku.

  Za 48 hodin připravil odpověď (pomoc Besolda).
- 10. září – s Kateřinou do mučírny.
- 28. září *„Jste obžalovaná …“*

„Chovala ses statečně …“

S věrohodností stařeny nedokázali pohnout.

Osvobození

- 3. října 1621 Johannes Fridrich vévoda z Württenbergu se rozhodl obžalovanou omilostnit.
- Nařídil její propuštění.
- Po 14 měsících věznění
- Kateřina osvobozena od poplatků.
- 13. 4. 1622 zemřela v péči dcery Margarety a vnuček.

Hrob Kateřiny Keplerové

- Dlouhé měsíce hledali amatérští historikové hrob Kateřiny: *Alle Indizien sprechen dafür, dass die Mutter des Astronomen Johannes Kepler in Roßwälden begraben ist.*

388. výročí - 13 .dubna 1622

- Gabriele Mühlnickel-Heybach
- Eberhard Walz, 1994

KONEC HONU NA ČARODĚJNICE

- Rakouská monarchie

  V roce 1741 vydala Marie Terezie nový trestní zákoník. Čarodějnictví je zde klasifikováno jen jako přečin proti dobrým mravům.
- Zároveň byl vydán zákaz mučení a místní právo bylo zrušeno.
- Údajné případy čarodějnictví tak spadaly přímo pod panovnici, která je posuzovala vždy sama.

Pomsta Luthera Einhorna